



POTENCJAŁ NAUKOWY I OSIĄGNIĘCIA WYDZIAŁÓW NAUK O ZARZĄDZANIU POLSKICH UCZELNI W ŚWIETLE WYNIKÓW PARAMETRYZACJI 2017

<https://doi.org/10.33141/po.2018.07.07>

Przeгляд Organizacji, Nr 7 (942), 2018, ss. 46-53

www.przegladorganizacji.pl

©Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa (TNOiK)

Jan W. Wiktor

Wprowadzenie: cele i założenia metodyczne

W ostatnich latach w Polsce ma miejsce ożywiona dyskusja nad tożsamością nauk o zarządzaniu. Dyskusja nad istotnymi i aktualnymi problemami dyscypliny jest podejmowana na wielu płaszczyznach: w uczelniach i instytutach naukowych, na forum Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania PAN, konferencjach i seminariach. Kongresy nauk o zarządzaniu (Bojar, Kiełtyka, 2016) czy szkoły letnie zarządzania (Szkoła ..., 2018) jako spotkania całego środowiska stanowią znaczące forum dyskursu nad tożsamością nauk o zarządzaniu, ich osiągnięciami i zmianami w określonym kontekście teoriopoznawczym i metodycznym (Cyfert i in., 2014; Nogalski, 2017; Trocki, 2017; Jędralska, Dyduch, 2017; Czakon, 2018; Sudół, 2018)]. W ten nurt dyskusji zamierza wpisać się niniejszy artykuł. Jego celem jest ocena potencjału naukowego i osiągnięć *wydziałów nauk o zarządzaniu* polskich uczelni w świetle wyników systemu parametrycznej oceny jednostek naukowych w roku 2017. Artykuł jest spojrzeniem na „*potencjał naukowy i osiągnięcia wydziałów nauk o zarządzaniu*” polskich uczelni w świetle wyników systemu parametrycznej oceny jednostek naukowych w roku 2017. Ujęcie w cudzysłów powyższego sformułowania wynika z dwóch przesłanek. Po pierwsze, terminem „*potencjał naukowy i osiągnięcia*” objęto wszystkie cztery kryteria parametrycznego systemu oceny jednostek naukowych. Obok „*osiągnięć naukowych i twórczych*” oraz „*potencjału naukowego*” stanowią je „*praktyczne efekty działalności naukowej i artystycznej*” oraz „*pozostałe efekty działalności naukowej i artystycznej*”. Łącznie, kryteria te, o różnej wadze i znaczeniu, są podstawą końcowej, syntetycznej oceny osiągnięć i działalności jednostki w okresie czterech lat i przyznaniu jej określonej kategorii naukowej. Po drugie, terminem „*wydział nauk o zarządzaniu*” w artykule objęto wszystkie jednostki naukowe uczelni, w których prowadzone są badania w dyscyplinie nauk o zarządzaniu. Mimo pewnego, potencjalnego uproszczenia można je uznać dla potrzeb analizy za uzasadnione. Powyższe założenia

pozwalają w rezultacie sformułować następujące uwagi o charakterze metodycznym:

1. Nauki o zarządzaniu są uprawiane w różnych instytucjach (jednostkach) naukowych: wydziałach uniwersytetów, uniwersytetów ekonomicznych i innych uniwersytetów „przymiotnikowych”, uczelni technicznych, państwowych, wyższych szkół zawodowych, uczelniach niepublicznych, jednostkach PAN, instytutach badawczo-rozwojowych.
2. Formalny termin „*wydział zarządzania*” nie przesądza w pełni jego tożsamości naukowej. Obok nauk o zarządzaniu mogą być w jego ramach i zazwyczaj są prowadzone badania również z innych dyscyplin nauk ekonomicznych (ekonomia, finanse, towaroznawstwo), a także z odmiennych dziedzin (nauk humanistycznych, technicznych, nauk prawnych i in.)¹.
3. Jednostki, w których są prowadzone badania nad problemami organizacji i zarządzania, mają nazwy zróżnicowane, np.: wydział zarządzania, ekonomii, nauk ekonomicznych, ekonomii i zarządzania, organizacji i zarządzania, ekonomii i finansów, zarządzania i przedsiębiorczości, zarządzania i komunikacji społecznej, informatyki i zarządzania, inżynierii zarządzania, nauk stosowanych i in.
4. Tym, co łączy jednostki o tak zróżnicowanych nazwach, w relatywnie zbliżony zbiór jednostek określonych umownie dla potrzeb artykułu jako „*wydziały nauk o zarządzaniu*”, jest prowadzenie badań naukowych, także dydaktyki akademickiej, właśnie w tej dyscyplinie oraz określona struktura kadrowa, w tym zwłaszcza liczba samodzielnych pracowników nauki. Elementy te stanowią o posiadaniu przez dany wydział uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego, a te ostatnie w konsekwencji – prawie rozpatrywania wniosków o nadanie tytułu profesora. Uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu

w Polsce w roku 2017 posiadało 35 jednostek, w tym uprawnienia habilitacyjne – 23 jednostki². Z pewnością analiza potencjału i osiągnięć naukowych wydziałów posiadających te ostatnie uprawnienia zapewnia jednorodność analizy i jest interesująca sama w sobie. W dyskusji nad tożsamością nauk o zarządzaniu wydaje się jednak właściwa i wyjściowa perspektywa nieco szersza, a mianowicie analiza wszystkich jednostek, w ramach których, mimo braku „uprawnień habilitacyjnych”, są prowadzone badania w dyscyplinie nauk o zarządzaniu. Analizę w takim właśnie ogólniejszym wymiarze umożliwiają rezultaty kompleksowej, parametrycznej oceny jednostek naukowych w Polsce w grupie wspólnej oceny (GWO) nauk ekonomicznych. Ukazuje ona, jak się wydaje, ważny kontekst dyskusji nad tożsamością nauk o zarządzaniu w Polsce.

Formalne założenia systemu parametrycznej oceny jednostek naukowych w roku 2017

System parametrycznej oceny jednostek naukowych zmierza do określenia ich potencjału i osiągnięć naukowych, wkładu w rozwój nauki w wymiarze międzynarodowym, a także znaczenia dla rozwoju społecznego i ekonomicznego kraju. Zasadniczym celem systemu jest ustalenie kategorii naukowej każdej jednostki naukowej, która poddaje się procesowi oceny. Wyniki oceny ściśle wiążą się z systemem finansowania nauki, łącząc kategorie z wielkością dotacji dla jednostki przeznaczonej na badania naukowe.

Podstawą formalną oceny naukowej jednostek jest stosowne rozporządzenie ministra, będące wyrazem konkretyzacji zapisów *ustawy o zasadach finansowania nauki* (Ustawa ..., 2010). Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 12.12.2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym i uczelniom, w których zgodnie z ich statutami nie wyodrębniono podstawowych jednostek organizacyjnych (Rozporządzenie ..., 2016) precyzuje tryb, zasady, warunki i kryteria przeprowadzania oceny, określa metodologię, skalę ocen, określa zakres niezbędnych informacji, jakie jednostki muszą złożyć w procesie oceny. Nie ma potrzeby ich szerszego omówienia w tym miejscu. Dla potrzeb artykułu podkreślić należy jedynie kilka zasadniczych elementów. Stanowią je kategoria GWO – grupy wspólnej oceny, kryteria i parametry oceny, metoda i ograniczenia, skala i charakter kategorii naukowej.

1. Wszystkie jednostki naukowe prowadzące badania w ramach nauk o zarządzaniu i wraz z wydziałami obejmującymi inne dyscypliny nauk ekonomicznych tworzą „grupę wspólnej oceny” (GWO). GWO definiowana na poziomie obszaru wiedzy i dziedziny nauki stanowi zbiorcze określenie grupy jednostek o jednorodnym, z punktu widzenia tożsamości naukowej, charakterze, w tym zwłaszcza

profilu i charakteru naukowego dziedziny i dyscypliny, w ramach której są w niej prowadzone badania (Rozporządzenie ..., 2016, § 20.2)³. W parametryzacji w roku 2017 jednostki nauk ekonomicznych zostały zakwalifikowane do wspólnej grupy nauk humanistycznych i społecznych, tworząc pierwszą część GWO w tym obszarze o symbolu HS1EK (N=88). Poza grupą HS1EK znalazło się 12 wydziałów uczelni, których tożsamość nawiązuje, choć w części i w stopniu zróżnicowanym, do nauk o zarządzaniu⁴. Wszystkie te jednostki zostały przypisane do grupy „niejednorodnych jednostek uczelni” (NJNUCZ). Te elementy, wraz z pojęciem „dominującego obszaru wiedzy” i „jednorodności wydziału” są ważnym elementem refleksji nad tytułowym zagadnieniem i zarazem nad tożsamością nauk o zarządzaniu⁵.

2. Podstawą kompleksowej oceny jednostek naukowych są cztery następujące kryteria (Rozporządzenie ..., § 8, 10, 13, 15, 16, 17, 18):

- *osiągnięcia naukowe i twórcze* (K-1) – wyrażone głównie przez wielkość i charakter publikacji naukowych pracowników (waga 0,65),
- *potencjał naukowy* (K-2), określony zwłaszcza przez uprawnienia jednostki do nadawania stopni naukowych (waga 0,15),
- *praktyczne efekty działalności naukowej* (K-3), związane m.in. z wielkością środków na badania, budżet projektów badawczych i in. (waga 0,05),
- *pozostałe efekty działalności naukowej* (K-4) – 10 najważniejszych osiągnięć jednostki (waga 0,15).

System parametrycznej oceny umożliwił wyróżnienie 4 kategorii jednostek naukowych: A+, A, B i C (Rozporządzenie ..., § 22.6 i 8, 24) oraz określił jakościową charakterystykę każdej z nich, choć nie zawierał procedury powiązania ocen punktowych poszczególnych kryteriów i sumy punktów uzyskanych przez jednostkę z zaliczeniem do określonej kategorii⁶. Ten aspekt metodyczny parametryzacji – niejasny i nie w pełni transparentny sposób ustalania końcowej kategorii jednostki był i jest przedmiotem wielu głosów krytyki środowiska naukowego.

Kategoryzacja wydziałów nauk o zarządzaniu w świetle kompleksowej oceny jednostek naukowych w roku 2017

– przyczynek w dyskusji nad tożsamością dyscypliny

Ograniczone łamy artykułu nie pozwalają na szerszą i pogłębioną analizę problemu. Z pewnością parametryzacja, jej metoda i wyniki będą przedmiotem szerokiej dyskusji środowiska, także podejmowanych studiów i analiz, odnoszących się zarówno do diagnozy stanu nauki polskiej, jak i przyszłego, nowego i odmiennego z pewnością kształtu parametryzacji.



Tabela 1. Struktura ocen i kategorii „wydziałów nauk o zarządzaniu” w ramach GWO HS1EK (nauki ekonomiczne) w ocenie parametrycznej 2017

Lp.	Typ jednostki - rodzaje uczelni	K - A+	K - A	K - B	K - C	Razem
1. Uniwersytety ekonomiczne (wraz z SGH – kolegiami), w tym:						
1.1.	Wydziały zarządzania		3	3		6
1.2.	Wydziały „nauk ekonomicznych”	1	3	2		6
1.3.	Wydziały „mieszane”		6	5		11
2.	Wydziały zarządzania i ekonomii – uniwersytety	1	4	9		14
3.	Wydziały zarządzania i ekonomii – uniwersytety „przymiotnikowe” (z wyłączeniem poz. nr 1)			7	1	8
4.	Wydziały „zarządzania i ekonomii” – uczelnie techniczne		5	8		13
5.	Wydziały zarządzania i ekonomii – inne uczelnie państwowe akademickie*			1		1
6.	Wydziały „zarządzania i ekonomii” – uczelnie niepubliczne		1	8	19	28
7.	Państwowe wyższe szkoły zawodowe		1			1
8.	Ogółem „wydziały nauk o zarządzaniu” w GWO HS1EK (w nawiasie – struktura ocen w grupie)	2 (2,3)	23 (26,1)	43 (48,9)	20 (22,7)	N = 88
9.	Struktura ocen kategorii wszystkich jednostek naukowych w grupie uczelni	3,8	31,8	49,0	15,2	N = 781
10.	Struktura ocen wszystkich jednostek poddanych ocenie parametrycznej w 2017 r.	4,7	33,4	47,0	14,8	N = 993

* - Wydział Zarządzania WSOWL im. T. Kościuszki we Wrocławiu (od 1.10.2017 r. Akademia Wojsk Lądowych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Wykaz kategorii ...; Zestawienie statystyczne ...; Parametry ...)

Tabela 2. Przykładowe oceny wybranych jednostek naukowych (nauk o zarządzaniu) w aspekcie ocen jednostek referencyjnych kategorii A i kategorii B

Wyszczególnienie	K-1 waga 0,65	K-2 waga 0,15	K-3 waga 0,05	K-4 waga 0,15	„Ocena ostateczna” (x)	Kategoria
Wybrana jednostka W-1	59,99	566,57	1,50	95	-	A+
Wybrana jednostka W-2	47,74	590,21	0,39	70	-	A
JEDNOSTKA REFERENCYJNA A	47,8	230	0,26	70	-	
JEDNOSTKA REFERENCYJNA B	32,80	47,00	0,13	40	-	
Wybrana jednostka W-3	50,18	621,68	0,12	50	-	B
Wybrana jednostka W-4	19,93	71,30	0,00	20	-	C

Symbole kryteriów oznaczają:

K-1: osiągnięcia naukowe i twórcze, K-2: potencjał naukowy,

K-3: praktyczne efekty działalności naukowej, K-4: pozostałe efekty działalności naukowej

X - Kolumna „Ocena ostateczna” - zawiera „odniesienie do wyników parametryzacji w roku 2013 i oczekiwanej w środowisku także w parametryzacji 2017. Przyjęte w Rozporządzeniu 2016 zasady nie umożliwiają sformułowanie „oceny ostatecznej” jednostki i czytelne powiązanie jej z przyznaną kategorią.

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Wykaz kategorii ...; Zestawienie statystyczne ...; Parametry ...)

Tabela 3. Wydziały polskich uczelni z uprawnieniami do nadawania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu w kontekście wyników parametrycznej oceny 2017 i liczby elektorów do Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania PAN w kadencji 2015-2018

Lp.	Uczelnia, wydział	Uprawnienia habilitacyjne - dyscypliny	Kategoria naukowa – wynik parametryzacji 2017	Liczba elektorów do KNOiZ PAN 2015-2018
Uprawnienia habilitacyjne				
1. Uniwersytety ekonomiczne				
1.1.	SGH – Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Nauki o zarządzaniu 	A	9
1.2.	SGH – Kolegium Zarządzania i Finansów	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Finanse • Nauki o zarządzaniu 	A	22
1.3.	UE Kraków – Wydział Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Nauki o zarządzaniu 	B	8
1.4.	UE Kraków – Wydział Zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Nauki o zarządzaniu 	B	24
1.5.	UE Katowice – Wydział Ekonomii	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Nauki o zarządzaniu 	A	7
1.6.	UE Katowice – Wydział Informatyki i Komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> • Nauki o zarządzaniu 	B	8
1.7.	UE Katowice – Wydział Zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Nauki o zarządzaniu 	A	24
1.8.	UE w Poznaniu – Wydział Zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Finanse • Nauki o zarządzaniu 	A	24
1.9.	UE we Wrocławiu – Wydział Nauk Ekonomicznych	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Finanse • Nauki o zarządzaniu 	B	17
1.10	UE we Wrocławiu – Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Finanse • Nauki o zarządzaniu 	A	17
2. Uniwersytety				
2.1.	Uniwersytet Gdański – Wydział Zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Nauki o zarządzaniu 	B	8
2.2.	Uniwersytet Łódzki – Wydział Zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> • Nauki o zarządzaniu 	A	25
2.3.	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu – Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Nauki o zarządzaniu 	B	7
2.4.	Uniwersytet Szczeciński – Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Finanse • Nauki o zarządzaniu 	A	12
2.5.	Uniwersytet Warszawski – Wydział Zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> • Nauki o zarządzaniu 	A	19
3. Politechniki				
3.1.	Politechnika Częstochowska – Wydział Zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> • Nauki o zarządzaniu 	A	18
3.2.	Politechnika Gdańska – Wydział Zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomia • Nauki o zarządzaniu 	A	5
3.3.	Politechnika Śląska – Wydział Organizacji i Zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> • Nauki o zarządzaniu 	A	12

Lp.	Uczelnia, wydział	Uprawnienia habilitacyjne - dyscypliny	Kategoria naukowa – wynik parametryzacji 2017	Liczba elektorów do KNOiZ PAN 2015-2018
3.4.	Politechnika Warszawska – Wydział Zarządzania	• Nauki o zarządzaniu	B	13
3.5.	Politechnika Wrocławska – Wydział Informatyki i Zarządzania (GWO NJNUCZ)	• Nauki o zarządzaniu	B	7
4. Uczelnie niepubliczne				
4.1.	Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie	• Ekonomia • Nauki o zarządzaniu	A	13
4.2.	Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. W. Korfańtego w Katowicach – Wydział Zarządzania	• Nauki o zarządzaniu	C	5
4.3.	Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej – Wydział Nauk Stosowanych	• Nauki o zarządzaniu	B	7
Uprawnienia doktorskie				
1. Uniwersytety ekonomiczne				
1.1.	SGH – Kolegium Gospodarki Światowej	• Ekonomia • Finanse • Nauki o zarządzaniu	A	10
1.2.	UE Poznań – Wydział Gospodarki Międzynarodowej	• Ekonomia • Nauki o zarządzaniu	A	6
2. Uniwersytety				
2.1.	UJ – Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej (x)	• Ekonomia • Nauki o zarządzaniu	A	17
2.2.	UMCS – Wydział Ekonomiczny	• Ekonomia • Nauki o zarządzaniu	B	4
2.3.	Uniwersytet Zielonogórski – Wydział Ekonomii i Zarządzania	• Nauki o zarządzaniu	B	7
3. Politechniki				
3.1.	AGH – Wydział Zarządzania	• Nauki o zarządzaniu	A	7
3.2.	Politechnika Białostocka – Wydział Zarządzania	• Nauki o zarządzaniu	B	5
3.3.	Politechnika Łódzka – Wydział Organizacji i Zarządzania	• Nauki o zarządzaniu	A	7
3.4.	Politechnika Poznańska – Wydział Inżynierii Zarządzania	• Nauki o zarządzaniu	B	7
4. Inne uczelnie państwowe akademickie				
4.1.	WSOWL im. T. Kościuszki (Akademia Wojsk Lądowych) – Wydział Zarządzania (xx)	• Nauki o zarządzaniu	B	2
5. Uczelnie niepubliczne				
5.1.	Społeczna Akademia Nauk w Łodzi – Wydział Zarządzania	• Nauki o zarządzaniu	B	1
5.2.	Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku – Wydział Finansów i Zarządzania	• Nauki o zarządzaniu	C	3

x - Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ uzyskał uprawnienia habilitacyjne w dyscyplinie nauki o zarządzaniu w dziedzinie nauk ekonomicznych w 2018 r. W parametryzacji 2017 Wydział ten był oceniany w innej GWO niż „nauki ekonomiczne”, a mianowicie w GWO - NJNUCZ.

xx - WSOWL im. T. Kościuszki we Wrocławiu zmieniła status i nazwę na Akademia Wojsk Lądowych im. T. Kościuszki w dn. 1.10.2017 r. Źródło: opracowanie własne na podstawie (*Jednostki z prawem ...; Lista elektorów ...*)

Tworzą jedynie przesłanki do zaprezentowania najważniejszych wniosków i konkluzji ze szczegółowej analizy wyników (*Wykaz kategorii ...; Zestawienie statystyczne ...; Parametry ...*).

W parametryzacji roku 2017 GWO nauk ekonomicznych HS1EK liczyła 88 jednostek. Ich syntetyczne zestawienie prezentuje tabela 1. Struktura podmiotowa GWO jest zróżnicowana. Tworzą ją wydziały zarządzania, „nauk ekonomicznych” i „wydziały mieszane”⁷ uniwersytetów ekonomicznych wraz z kolegiami SGH (23 jednostki, tj. 26,1% grupy), wydziały „zarządzania i ekonomii” uniwersytetów (14 – 15,9%), wydziały zarządzania i ekonomii uniwersytetów „przemysłowych” (innych niż uniwersytety ekonomiczne, 8 – 9,1%), wydziały „zarządzania i ekonomii” uczelni technicznych (13 – 14,8%), wydziały „zarządzania i ekonomii” uczelni niepublicznych (lub całe uczelnie bez struktury wydziałowej (28 – 31,8%) oraz pojedyncze wydziały zarządzania: „inne”, państwowej uczelni akademickiej oraz wydział nauk ekonomicznych (i technicznych) państwowej, szkoły wyższej (2,3%).

Potencjał i osiągnięcia jednostek nauk ekonomicznych, w tym wydziałów, w których są, lub mogą być, realizowane badania w zakresie nauk o zarządzaniu, są zróżnicowane. Kategorię A+ uzyskały dwa wydziały (2,3%, Wydział Nauk Ekonomicznych UW oraz Kolegium Analiz Ekonomicznych SGH). Należy jednak zaznaczyć, że żadna z tych jednostek nie posiada uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego w dyscyplinie nauk o zarządzaniu. Do kategorii A zaliczono 23 wydziały (26,1% jednostek grupy HS1EK), do kategorii B – 43 (48,9%), do kategorii C – 20 jednostek (22,7%).

Ogólną ocenę kategorii *wydziałów nauk o zarządzaniu* można odnieść do szerszego kontekstu – wyników wszystkich jednostek objętych kompleksową oceną⁸. W wielowymiarowej perspektywie można podkreślić dwa aspekty. Tworzą je odniesienie do wszystkich 993 ocenianych jednostek oraz odniesienie do grupy jednostek uczelni (N=781). Szczegółowe dane przedstawia tabela 1. W analizie porównawczej należy podkreślić różnice ocen pomiędzy GWO HS1EK a grupą wszystkich uczelni i wszystkich jednostek objętych ewaluacją. Udział jednostek z kategorią B jest bardzo zbliżony we wszystkich trzech wymiarach (47,0 – 49,0%). W odniesieniu do kategorii najwyższych widoczna jest przewaga „uczelni ogółem” i grupy „wszystkich jednostek” nad GWO HS1EK. W odniesieniu do kategorii A+ sięga ona 2,4 punkta, a kategorii A – 7,3 punkta. Z kolei udział jednostek z kategorią C w grupie HS1EK jest najwyższy, a różnica wynosi 7,9 punkta. Z pewnością ważnym argumentem wyjaśnienia tych różnic jest największy, spośród trzech wymiarów porównań, udział jednostek uczelni niepublicznych w grupie GWO „nauki ekonomiczne” (31,8%), z których większość (19 jednostek na 28 – 67,9%) uzyskała kategorię C.

W analizie rozkładu kategorii ważnym nurtem jest nawiązanie do metody ewaluacji. Była to metoda

porównania parami w obszarze wszystkich kryteriów szczegółowych jednostki z wartościami „jednostki referencyjnej”. W porównywaniu ocen były wykorzystane „ważone relacje przewyższenia” (*Rozporządzenie ...; § 22, 6–8 oraz Załącznik nr 9, ust. 3–4*). W przeciwieństwie jednak do wcześniejszych systemów oceny – parametryzacja 2017 nie umożliwiła poznanie punktowej „oceny ostatecznej” jednostki i jej wyraźne, w pełni transparentne powiązanie z przyznaną kategorią naukową i zaprezentowanie szczegółowego, precyzyjnego rankingu (tab. 2).

Ważnym elementem konkretyzacji analizy jest próba spojrzenia na wyniki oceny poprzez pryzmat kategorii naukowej wydziałów (lub w jednym przypadku – całej uczelni – ALK), mających uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki o zarządzaniu (tab. 3). W jej analizie należy podkreślić dwa ważne elementy formalne i metodyczne:

- warunki prawne uzyskania uprawnień doktorskich i habilitacyjnych określa ustawa. Są to, ogólnie biorąc, wymagania odnośnie do liczby samodzielnych pracowników nauki prowadzących badania w ramach danej dyscypliny nauki oraz czasokres i charakter ich zatrudnienia w jednostce,
- powiązanie z liczebnością samodzielnych pracowników nauki, którzy posiadali czynne i bierne prawo wyborcze do Komitetu Nauk o Zarządzaniu PAN na kadencję 2015–2018. Lista elektorów jest ważną przesłanką wzbogacenia analizy – była przedmiotem merytorycznej weryfikacji przez Komisję Wyborczą Komitetu pod względem rzeczywistego, a nie tylko deklaratywnego obszaru badań w zakresie nauk o zarządzaniu.

Informacje zawarte w tabeli 3 są interesujące poznawczo. Można je interpretować na kilka odmiennych sposobów. W 2017 r. pełne uprawnienia akademickie – prawo nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu posiadały 23 jednostki, w tym 22 wydziały nauk o zarządzaniu uczelni i jedna uczelnia bezwydziałowa. 6 jednostek (26,1%) posiada uprawnienia wyłącznie w dyscyplinie nauki o zarządzaniu, a 4 wydziały (17,4%) – w trzech dyscyplinach nauk ekonomicznych (ekonomia, finanse i nauki o zarządzaniu). Większość wydziałów (56,5%) posiada kategorię A, a tylko jeden (4,3%) – kategorię C. Zmienia to w istotnym stopniu wyniki analizy na poziomie GWO HS1EK. Wydziały zarządzania z uprawnieniami akademickimi mają wyraźnie wyższe kategorie niż cała grupa HS1EK. Na podkreślenie zasługuje „obsada kadrowa” wydziałów – wyrażona przez liczbę ich samodzielnych pracowników nauki, posiadających prawa wyborcze w wyborach do Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania PAN w kadencji 2015–2018 (N=741). Z przeprowadzonej kwerendy wynika, że w tej grupie jednostek było zatrudnionych 311 profesorów – elektorów do Komitetu (42,0%). Z kolei uprawnienia do



nadawania stopnia doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu posiadało 12 wydziałów uczelni o różnych charakterystykach, profilu i i statusie formalnym. Większość z nich (8 na 12, tj. 66,7%) posiadała uprawnienia tylko w jednej dyscyplinie – nauk o zarządzaniu. Kategorię A uzyskało 5 wydziałów (41,7%), kategorię B – 6 (50,0%), kategorię C – 1 (8,3%). Na wydziałach tej grupy jednostek zatrudnionych było 76 profesorów z uprawnieniami wyborczymi do Komitetu (10,3%).

Parametryzacją w roku 2017 zostało objętych 35 wydziałów posiadających uprawnienia doktorskie i habilitacyjne, z tego dwa wydziały były oceniane w grupie innych jednostek niż ekonomiczne (HS1EK), a mianowicie w grupie „jednostek niejednorodnych uczelni” (NJNUCZ). Większość wydziałów zarządzania (18 – 51,4%) uzyskała kategorię A. Kategorię B przyznano 15 wydziałom (42,9%), a kategorię C – 2 wydziałom (5,7%). W grupie „wydziałów nauk o zarządzaniu” jest zatrudnionych 387 profesorów (samodzielnymi pracownikami nauki), którzy w wyborach do Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania PAN w kadencji 2015–2018 posiadali prawa wyborcze (52,2% grupy elektorów). W świetle szczegółowej analizy widoczna jest wyraźna korelacja pomiędzy kategorią jednostki a liczbą zatrudnionych w niej elektorów. Łącznie dla obu grup – wydziałów posiadających pełne uprawnienia akademickie i uprawnienia jedynie w zakresie doktoryzowania w naukach o zarządzaniu na wydziałach kategorii A pracowało przeciętnie 17,3 elektorów do Komitetu, kategorii B – 8,3, kategorii C – 4,0. Jest to jakościowo ważna, merytoryczna charakterystyka „wydziałów nauk o zarządzaniu” w Polsce.

Podsumowanie

Zaprezentowane rozważania można podsumować następująco:

- parametryczna ocena jednostek naukowych jest trwałym i ważnym elementem systemu organizacji nauki w Polsce. Obok wartości autotelicznych ewaluacja spełnia ważne funkcje instrumentalne. Te pierwsze wyraża naturalna potrzeba oceny jakości badań naukowych prowadzonych na wydziale, w perspektywie szerszej, grupy innych jednostek „grupy wspólnej oceny”. Funkcje drugiego rodzaju wiążą się z systemem finansowania nauki i badań naukowych, w tym potrzebą stworzenia obiektywnego systemu dystrybucji funduszy na poszczególne uczelnie i jednostki,
- GWO nauki ekonomiczne (HS1EK) liczyła 88 jednostek prowadzących badania także w zakresie nauk o zarządzaniu. Charakter tych jednostek, ich zróżnicowanie formalne jest istotne. Wśród nich dużą część (39,8%) stanowią jednostki posiadające uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego w dyscyplinie nauk o zarządzaniu. Struktura uzyskanych przez nie ka-

tegorii bardzo znacząco i pozytywnie wyróżnia je w grupie HS1EK. Interesującym przyczynkiem do dyskusji nad tożsamością nauk o zarządzaniu jest wyraźna korelacja pomiędzy kategoriami wydziałów a liczbą pracujących w nich samodzielnych pracowników nauki, specjalizujących się w swych badaniach w zagadnieniach właściwych dla nauk o zarządzaniu i stanowiących grupę elektorów do podstawowej, instytucjonalnej reprezentacji dyscypliny na forum ogólnopolskim – Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania PAN.

prof. dr hab. Jan W. Wiktor
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
Wydział Zarządzania
 e-mail: jan.wiktor@uek.krakow.pl

Przypisy

- 1) Obowiązująca obecnie w Polsce klasyfikacja nauki zostanie w roku 2018 zastąpiona przez rozwiązania OECD. Nauki ekonomiczne stracą status samodzielnej dziedziny z czterema dotychczasowymi dyscyplinami i staną się elementem dziedziny nauk społecznych z dwoma dyscyplinami, których rdzeń stanowić będzie z jednej strony ekonomia (wraz z finansami), a z drugiej – nauki o zarządzaniu w połączeniu z naukami o jakości.
- 2) Z początkiem 2018 r. uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych jako 24 jednostka naukowa w Polsce uzyskał Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ w Krakowie.
- 3) Z punktu widzenia rozważań należy podkreślić, że Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych „uznaje jednostkę za niejednorodną, jeżeli stopień niejednorodności, określony jako udział pracowników jednostki prowadzących działalność naukową lub badawczo-rozwojową w innych obszarach wiedzy niż obszar wiedzy dominujący dla danej jednostki w liczbie N, wynosi co najmniej 35%. Jako obszar wiedzy dominujący dla danej jednostki uznaje się obszar wiedzy, w którym większość pracowników jednostki uwzględnionych w liczbie N prowadzi działalność naukową lub badawczo-rozwojową” (Rozporządzenie ..., 2016, § 20.5).
- 4) Były to w grupie uczelni publicznych: Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ, Wydział Zarządzania i Modelowania Komputerowego Politechniki Świętokrzyskiej, Wydział Informatyki i Zarządzania Politechniki Wrocławskiej, Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach i 8 innych jednostek uczelni niepublicznych. Dla ścisłości rozważań należy podkreślić, że Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ w okresie parametryzacji posiadał, jako jedyna jednostka w Polsce, uprawnienia habilitacyjne w zakresie nauk o zarządzaniu jednak w dziedzinie nauk humanistycznych.
- 5) Dyskusję nad tożsamością nauk o zarządzaniu w Polsce, złożonymi problemami klasyfikacji i formalnymi aspekta-

mi strukturyzacji dyscypliny ukazuje opracowanie Zespołu Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania PAN (Cyfert i in., 2014, s. 37–49).

- 6) Takie rozwiązanie, w pełni czytelne i oczekiwane przez środowisko – było stosowane w poprzednich procedurach oceny (Sadowski, Mach, 2014; s. 67–103; Komunikat ..., 2014).
- 7) Wydziały „mieszane”, niejednorodnie są umownym określeniem profilu części jednostek, stanowiących konfigurację zarządzania i ekonomii, także innych dyscyplin i subdyscyplin, np. finansów, prawa, stosunków międzynarodowych, informatyki.
- 8) Na szerszy, ale także selektywny kontekst analizy zwraca uwagę P. Kieraciński (2017), tworząc swoisty „ranking olimpijski” jednostek. Wyraża go zestawienie uczelni (instytucji) z punktu widzenia liczby najwyższych kategorii naukowych uzyskanych przez poszczególne wydziały (i inne jednostki).

Bibliografia

- [1] Bojar E., Kiełtyka L. (2016), *Perspektywa nauk o zarządzaniu*, „Przegląd Organizacji”, Nr 5, s. 3–7.
- [2] Cyfert S., Dyduch W., Latusek-Jurczak D., Niemczyk J., Sopińska A. (2014), *Subdyscypliny w naukach o zarządzaniu – logika wyodrębnienia, identyfikacja modelu koncepcyjnego oraz zawartość tematyczna*, „Organizacja i Kierowanie”, Nr 1(161), s. 37–49.
- [3] Czakon W. (2018), *Tożsamość nauk o zarządzaniu: rozwój, legitymizacja, wyróżniki*, referat na konferencję PTE, 14.03.2018, http://pte.pl/pliki/2/1/Konferencja_ENE_referat_W_Czakon.pdf, data dostępu: 27.03.2018 r.
- [4] Jędralska K., Dyduch W. (red.), (2017), *Nauki o zarządzaniu. Dokonania, trendy, wyzwania*, Wydawnictwo UE w Katowicach, Katowice.
- [5] *Jednostki z prawem do nadawania stopnia naukowego*, <https://polon.nauka.gov.pl/opi/aa/ck/stnauk/upr?execution=e1s1>, data dostępu: 30.11.2017 r.
- [6] Kieraciński P. (2017), *Ostatnia parametryzacja? Kategorizacja jednostek naukowych 2017*, „Forum Akademickie”, Nr 11, s. 19–23.
- [7] *Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 lipca 2014 r. o przyznanych kategoriach naukowych jednostkom naukowym*, Dziennik Urzędowy Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego 2014, Nr 38.
- [8] *Lista elektorów. Wybory do KNOiZ PAN na lata 2015–2018*, http://www.knoiz.pan.pl/images/stories/pliki/pdf/Lista_elektorow.pdf, data dostępu: 4.01.2018 r.
- [9] Nogalski B. (2017), *Wyzwania i wnioski na przyszłość dla rozwoju nauk o zarządzaniu w Polsce*, „Przegląd Organizacji”, Nr 10, s. 4–13.
- [10] *Parametry jednostek referencyjnych*, http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2017_10/e3bd00e-5aaade519e14b17d2531487d0.pdf, data dostępu: 5.01.2018 r.
- [11] *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 12.12.2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym i uczelniom, w których zgodnie z ich statutami nie wyodrębniono podstawowych jednostek organizacyjnych*, Dz.U. 2016 r., poz. 2154.
- [12] Sadowski I., Mach B.W. (2014), *Parametryzacja i kategorizacja jednostek naukowych w roku 2013 jako praktyka ewaluacyjna i proces instytucjonalny – przypadek nauk humanistycznych i społecznych*, „Nauka”, Nr 2, s. 67–103.
- [13] Sudół S. (2018), *Nauki o zarządzaniu. Pojęcie zarządzania, zakres i granice nauk o zarządzaniu, ich miejsce w klasyfikacji nauk oraz subdyscypliny*, http://pte.pl/pliki/2/1/Konferencja_ENE_referat_S_Sudol.pdf, data dostępu: 4.04.2018 r.
- [14] *Szkoła Letnia Zarządzania 2018, Tożsamość nauk o zarządzaniu. Megatrendy, ewolucja, kontekstowość*, <http://szkolaletnia.uj.edu.pl>, data dostępu: 27.03.2018 r.
- [15] Trocki M. (2017), *Tożsamość nauk o zarządzaniu*, http://www.pte.pl/243_konferencje_cd.html, data dostępu: 7.01.2018 r.
- [16] *Ustawa z dn. 30.04.2010 r. o zasadach finansowania nauki*, Dz.U. 2016 r., poz. 1933 i 2045.
- [17] *Wykaz kategorii naukowych jednostek naukowych 2017*, http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2017_10/ca19d-390d520ad9a37d6f2ba7c8499e4.pdf, data dostępu: 5.01.2018 r.
- [18] *Zestawienie statystyczne wyników kompleksowej oceny jakości działalności naukowej jednostek naukowych 2017*, http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2017_10/3f-2546f71ef6bf438cafd85c0af2b2d.pdf, data dostępu: 5.01.2018 r.

Scientific Potential and Achievements of Faculties of Management Sciences at Polish Universities According to the Results of 2017 Parameterization

Summary

The aim of the paper is the assessment of the scientific potential and achievements of faculties of management sciences at Polish universities based on the results of the parametric evaluation of scientific units conducted in 2017. The analysis in the group of economic sciences units (HS1EK, N = 88) has been carried out through the assessment of faculties with the right to confer the doctoral and habilitated doctor of economic sciences degrees, in the discipline of management science. Its results have been combined with the analysis of the list of electors to the Committee of Sciences of the Organization and Management of the Polish Academy of Sciences (PAN) in the term 2015–2018. The results indicate a clear correlation between the scientific category of the faculty and the number of employed professors – electors to the Committee, conducting research in the field of management science.

Keywords

management science, scientific units, scientific category, parameterization